

Deli Judit – Lantai Csilla

Változások az örökbefogadás területén

Összefoglalónk a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézetben 2014. május 12-én tartott szakmai tanácskozáson elhangzott előadásanyag alapján készült. A szakmai értekezletet az Alfa Szövetség részéről Téglásy Imre elnök úr szervezte, elsősorban az új Polgári Törvénykönyv és más jogszabályi változások áttekintése érdekében. Az előadás ennek megfelelően három nagyobb részből állt.

1. Változások az új Ptk. alapján az örökbefogadás területén

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 2014. március 15-én lépett hatályba. Az eddig önálló törvényben szabályozott családjog anyaga beépült az új Ptk.-ba annak negyedik könyveként (a továbbiakban: Családjogi Könyv).

Alapelvei kifejezésre juttatják a családjogi szabályoknak a más magánjogi szabályoktól eltérő voltát:

- a házasság és család védelme;
- a gyermek érdekének védelme;
- a házastársak egyenjogúságának elve;
- a méltányosság és a gyengébb fél védelmének elve.

A gyermek érdekének elsődlegessége és védelme összhangban áll az Alaptörvény gyermeket védő rendelkezéseivel és a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezményrel (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény), melyet az 1991. évi LXIV. törvény hirdetett ki.

A Gyermekjogi Egyezmény 20. cikk 1. pontja szerint „minden olyan gyermek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható meg e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére.”

A 3. pont szerint ennek a helyettesítő védelemnek az elsődleges módja az örökbefogadás.

Ennek megfelelően szabályozza a Családjogi Könyv az örökbefogadást, melynek legfontosabb célja, hogy a gyermek családban nevelkedését biztosítsa olyan esetekben, amikor vér szerinti szülei erre nem képesek. A gyermek érdeke az örökbefogadás engedélyezésének alapvető feltétele.

Az új Ptk. által bevezetett változások a következőkben foglalhatók össze (a jogszabályi hivatkozások a pontos visszakereshetőséget szolgálják).

1.1. A 4:121.§ (1) és (3) bekezdése alapján **az örökbefogadás feltételeiben két lényeges változás történt: csak 25. életévét betöltött személy** fogadhat örökbe (a minimális 16 év és a maximális 45 év életkori különbség feltétele az örökbefogadó és a gyermek között változatlan marad), illetve **nem fogadhat örökbe az sem, akinek gyermeke gyermekvédelmi szakellátásban nevelésbe vett gyermekként nevelkedik.** Mind az örökbefogadók, mind az örökbe fogadott gyermek érdeke, hogy az örökbefogadási szándék érett, megalapozott döntés alapján szülessen meg. Ez az oka annak, hogy a legalacsonyabb örökbefogadói életkort 25 évben állapította meg a döntéshozó. A gyakorlatban nagyon ritkán fordul elő, hogy 25 évnél fiatalabb személyek szeretnének örökbe fogadni. Jelenleg az örökbefogadási nyilvántartásban két olyan házaspár van, ahol a férj és a feleség is fiatalabb. Amennyiben egyikük betölti a 25. életévét, az örökbefogadásnak ebből a szempontból már nem lesz akadálya, mert házaspár esetén az életkornak és a korkülönbségnek az egyik örökbefogadó tekintetében kell fennállnia [4:121 § (2) bekezdése].

1.2. A 4:125. § (4) bekezdése szerint a **nyílt örökbefogadás** – a rokonok és a szülő házastársa által történő örökbefogadás kivételével – szülői hozzájárulás esetén is a területi **gyermekvédelmi szakszolgálat vagy örökbefogadást elősegítő szervezet közreműködésével jöhet létre.** Az új rendelkezés azt szolgálja, hogy minden vér szerinti szülő és örökbe fogadni szándékozó személy

megkapja a szükséges tájékoztatást és segítséget döntése meghozatalához. A vér szerinti szülő esetében ez annak számbavételét jelenti, hogy milyen segítség áll rendelkezésre, milyen támogatásokat vehet igénybe gyermeke neveléséhez (családtámogatási ellátások, családok átmeneti otthona, vagyis „anyaotthon”). Az örökbe fogadó szülők a vér szerinti szülővel való kapcsolat felvételéhez kapnak segítséget és részletes tájékoztatást az örökbefogadás menetéről. A törvényben előírt közreműködés akkor sem mellőzhető, ha a felek már ismerik egymást. Ebben az esetben a közhasznú szervezet eldöntheti, hogy vállalja-e a tanácsadást a hozzá forduló számára, s ha nem, akkor a területi gyermekvédelmi szakszolgálat biztosítja azt. Kizáró ok az örökbefogadás tekintetében az anyagi haszonszerzés felmerülése, akár a felek, akár az abban közreműködő bármely személy esetében!

1.3. A 4:125. § (2) bekezdése alapján **a szülő hozzájáruló nyilatkozatát a gyermek születésétől számított hat héten belül - a gyermeknek a szülő vagy a gyermek más hozzátartozója által történő nevelése érdekében - vonhatja vissza, erre a lehetőségre a szülőt figyelmeztetni kell.** A szabályozásban újdonság, hogy a 2014. március 15-ét követően indult örökbefogadási eljárásokban visszavonhatóvá vált a szülői hozzájáruló nyilatkozat, hasonlóan a titkos örökbefogadáshoz tett hozzájáruló nyilatkozathoz. Ki kell emelni, hogy erre nem „bármilyen okból”, hanem a törvényben meghatározottak szerint kerülhet sor, hiszen ez a rendelkezés a gyermek vér szerinti családjában való nevelkedéséhez fűződő jogát biztosítja abban az esetben, ha erre még esély van. A gyakorlatban korábban is előfordult, hogy a vér szerinti anya mégis segítséget kapott a szüleitől vagy gyermeke apjától, és ez alapvetően változtatott korábbi döntésén. Nem lehetséges tehát, hogy másik ismert vagy ismeretlen személy által történő örökbefogadás érdekében éljen a szülő a jognyilatkozat visszavonásának lehetőségével.

Az örökbefogadás engedélyezése ügyében eljáró gyámhivatalnak – a rá vonatkozó eljárási szabályok alapján – vizsgálni kell a visszavonás feltételeinek fennállását. Ha a gyermek nevelése a szülőnél vagy más hozzátartozónál megfelelően biztosított, a gyámhivatal szükség esetén felhívja az örökbe fogadni szándékozó személyt,

hogy adja ki a gyermeket az általa meghatározott személynek (meghatározott szakembernek, gyermekvédelmi gyámnak). Ha a gyermek nevelése a szülőnél vagy más hozzátartozónál nem biztosított, vagy annak vizsgálata még folyamatban van, a gyámhivatal indokolt esetben a gyermekvédelmi gondoskodás más formáját választja (pl. családok átmeneti otthona, helyettes szülő, nevelőszülő), és felhívja az örökbe fogadni szándékozó szülőt, hogy a gyermeket adja ki az általa meghatározott személynek.

Fontos, hogy ebben a megterhelő, nehéz helyzetben az örökbefogadás előkészítésében közreműködő közhasznú szervezet vagy területi gyermekvédelmi szakszolgálat segítséget nyújtson mind a vér szerinti szülőnek, mind az örökbe fogadni szándékozóknak, hiszen ez szolgálja a gyermek érdekét.

1.4. A 4:131. (2) bekezdése szerint az örökbefogadást követően a gyermek helyzetét, életkörülményeinek alakulását az utánkövetésre működési engedéllyel rendelkező közhasznú szervezet vagy a területi gyermekvédelmi szakszolgálat **az örökbefogadást engedélyező határozat jogerőre emelkedésétől számított legfeljebb öt évig figyelemmel kíséri és segíti.** Az örökbefogadás utánkövetésének bevezetése lehetőséget teremt az örökbefogadással létrejött, kibővült család sajátos problémáinak, esetleges nehézségeinek kezelésére, segíthet az örökbefogadás felbontásának megelőzésében. Az örökbefogadók az utánkövetés teljes időtartama alatt bármikor fordulhatnak az őket segítő szakemberekhez problémáikkal. A kötelező időtartamon túl négy évig van lehetőség önkéntes utánkövetés keretében az örökbe fogadó szülőknek és a gyermeküknek személyes tanácsadás keretében segítséget nyújtani.

A fentiekben ismertetett új szabályokat a Ptk. hatálybalépése után indult örökbefogadási eljárásokra kell alkalmazni, ideértve az örökbefogadást megelőző eljárást is. Vagyis a 25 éves életkori feltételt is csak a 2014. március 15-ét követően indult örökbefogadás engedélyezése iránti eljárásokban kell vizsgálni. Az örökbefogadásra való alkalmasság vizsgálata – álláspontunk szerint – már elkezdődhet a 25. életév betöltését megelőzően is azzal, hogy az örökbefogadás engedélyezésekor az örökbe fogadó szülőnek már meg kell felelnie a törvény által írt életkori feltételnek.

2. Új jogintézmény: az örökbefogadás utánkövetése

Mi az utánkövetés célja?

A gyermek örökbe fogadó családjába és új környezetébe történő beilleszkedésének figyelemmel kísérése, valamint örökbe fogadó családjában történő nevelésének személyes tanácsadással történő segítése.

Mi a kötelező és az önkéntes utánkövetés?

A gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 62/C.§ (3) bekezdése alapján az örökbefogadás utánkövetésére első alkalommal az örökbefogadás engedélyezésének jogerőre emelkedését követő két hónapon belül, azt követően pedig – a rokon, házastársi örökbefogadás kivételével – az örökbefogadás engedélyezésének jogerőre emelkedését követő egy év múlva kerül sor. Ez a kötelező utánkövetés, mert ezen időszak alatt az örökbe fogadó szülő együttműködésre köteles az általa választott szervezettel.

Az örökbe fogadó szülő kérelmére közhasznú szervezet vagy a területi gyermekvédelmi szakszolgálat további négy évig biztosíthatja az örökbefogadás utánkövetését.

Milyen szervezet végezheti?

Az utánkövetés során az örökbefogadók választják az utánkövetést végző szervezetet, melyről a gyámhivatal az örökbefogadás engedélyezésekor rendelkezik.

A területi gyermekvédelmi szakszolgálat minden esetben köteles vállalni az általa előkészített, illetve közhasznú szervezet által előkészített örökbefogadás utánkövetését.

A közhasznú szervezet olyan típusú örökbefogadás utánkövetését vállalhatja, melyre működési engedéllyel rendelkezik. A működési engedély kiterjedhet nyílt örökbefogadások utánkövetésére vagy nyílt és titkos örökbefogadások utánkövetésére is.

Mi az utánkövetést végző szerv feladata?

A Gyvt. 62/C. § (4) bekezdésében meghatározott feladatok körében – személyes tanácsadással segíti:

a) a gyermek családjába történő beilleszkedését, a családdá válás folyamatát;

b) az örökbefogadással kapcsolatos kommunikációt;

c) a gyermek identitásának egészséges fejlődését;

d) a gyermek óvodai, iskolai beilleszkedését, illetve a beilleszkedés során a problémák megelőzését vagy az esetlegesen felmerült problémák megoldását.

Az utánkövetést végző szervezet az utánkövetés megtörténtét követő 15 napon belül jelentést küld az örökbefogadást engedélyező gyámhivatal számára.

Önkéntes utánkövetés esetén az utánkövetést végző szervezet az örökbe fogadó szülővel megállapodást köt, annak alapján biztosítja a tanácsadást. Az utánkövetésről feljegyzést készít, mely tartalmazza annak időpontját és eredményét.

A közhasznú szervezetnél ki végezhet utánkövetést?

Az örökbefogadás utánkövetésével kapcsolatos feladatait a közhasznú szervezet meghatározott képesítési feltételeknek megfelelő és legalább hároméves örökbefogadási gyakorlattal rendelkező szakmai vezető irányításával, továbbá a szakmai vezetőt is beleértve legalább két olyan – a rájuk vonatkozó képesítési feltételeknek megfelelő – személy közreműködésével látja el, akik közül az egyik pszichológus vagy mentálhigiénés szakember végzettségű.

A közhasznú szervezet a fenti feltételeknek valamely másik utánkövetést végző szervezetnél foglalkoztatott pszichológussal vagy mentálhigiénés szakemberrel kötött megállapodással is eleget tehet. A jogszabályi előírások célja a jó színvonalú szolgáltatás biztosítása az örökbe fogadó családok számára.

Kire terjed ki a közhasznú szervezet szolgáltatása, és ki viseli a költségeket?

A közhasznú szervezet az örökbefogadás utánkövetése körébe tartozó szolgáltatást kizárólag Magyarországon élő, magyar állampolgárságú örökbe fogadó szülő és örökbe fogadott gyermek számára nyújthat, hasonlóan az örökbefogadás elősegítésére vonatkozó szabályokhoz.

A közhasznú szervezet az örökbefogadás utánkövetése körébe tartozó szolgáltatásért a szolgáltatás igénybe vevőjétől szolgáltatási díjat nem kérhet, más költségek viselésére a szolgáltatás igénybe vevőjét nem kötelezheti, és tőle díjazást nem fogadhat el. [Gyvt. 69/G. § (1) és (2) bek]

Milyen szabályok vonatkoznak a gyámhivatal eljárására?

Az örökbefogadás engedélyezése iránti kérelem előterjesztésekor – amely mindig személyesen történik – a kijelölt gyámhivatal tájékoztatja az örökbe fogadni szándékozó személyt, hogy kérelmének megfelelően az örökbefogadás utánkövetését:

- a nyílt örökbefogadásban közreműködő közhasznú szervezet látja el – feltéve, hogy az utánkövetésre működési engedéllyel rendelkezik;
- az utánkövetésre működési engedéllyel rendelkező, más közhasznú szervezet látja el a nyílt vagy titkos örökbefogadást követően – feltéve, hogy vállalja az utánkövetés biztosítását;
- az örökbefogadást előkészítő gyermekvédelmi szakszolgálat vagy bármely más gyermekvédelmi szakszolgálat látja el a nyílt vagy titkos örökbefogadást követően.

Az örökbe fogadni szándékozó a tájékoztatás alapján dönt arról, hogy mely szervezettel kíván együttműködni az örökbefogadást követően, és kérelmét a gyámhivatal jegyzőkönyvben rögzíti.

Melyek a gyámhivatal feladatai?

A gyámhivatal megkeresi a kiválasztott szervezetet az utánkövetés vállalására vonatkozó nyilatkozatának beszerzése érdekében. A közhasznú szervezet 3 munkanapon belül nyilatkozik arról, hogy:

- az általa elősegített nyílt örökbefogadás esetén annak utánkövetését biztosítja;
- a nem általa elősegített nyílt örökbefogadás esetén annak utánkövetését vállalja-e.

Ha a megkeresett közhasznú szervezet nem vállalja az utánkövetést, a gyámhivatal tájékoztatja erről az örökbe fogadni szándékozó személyt, és újabb közhasznú szervezet megjelölésének hiányában tájékoztatja a gyermekvédelmi szakszolgálatot az örökbefogadás utánkövetésében való együttműködési kötelezettségéről. Ha az örökbefogadó szülő nem nevezett meg az utánkövetésre szervezetet, vagy a megnevezett közhasznú szervezetek nem vállalták az utánkövetést, a kijelölt gyámhivatal az örökbe fogadó szülőnek és a gyermeknek az örökbefogadást követő tartózkodási helye szerinti gyermekvédelmi szakszolgálatot kéri fel az utánkövetés biztosítására.

Mi a teendő együttműködési probléma esetén?

Ha az örökbe fogadó szülő a felhívás ellenére nem lép személyes kapcsolatba az utánkövetést

végző szervezettel, a szervezet ezt jelzi az utánkövetést elrendelő kijelölt gyámhivatalnak. A kijelölt gyámhivatal ezt követően ismételten felhívja az örökbefogadó szülőt, szülőket az együttműködésre.

Az együttműködés elmaradása esetén a kijelölt gyámhivatal a gyermekjóléti szolgálattól kér tájékoztatást az örökbe fogadott gyermek fejlődéséről, körülményeiről és a családba való beilleszkedéséről.

3. Az Egységes Örökbefogadási Nyilvántartás (ÖFR)

Az örökbefogadási eljárások során alapvető cél az örökbe fogadható gyermekek számára a lehető legrövidebb időn belül megtalálni a megfelelő örökbe fogadó szülőket. Ennek elősegítésére az örökbefogadás rendszere három szintre, egyben nyilvántartási szintre épül.

3. 1. Megyei szint – titkos és nyílt örökbefogadás elősegítése

Területi gyermekvédelmi szakszolgálat

A megyei (fővárosi) területi gyermekvédelmi szakszolgálatok feladata elősegíteni a területükön örökbe fogadhatóvá vált gyermekek örökbefogadását. Elsősorban a saját nyilvántartásukban lévő örökbe fogadni szándékozók közül keresnek a gyermekek számára örökbe fogadó szülőket.

Nyílt örökbefogadást elősegítő közhasznú szervezet

A nyílt örökbefogadásokban a működési engedéllyel rendelkező (jelenleg 7) közhasznú szervezetek vagy a szakszolgálatok végzik az örökbefogadás előkészítését, 2014. március 15-étől már kötelező a közreműködésük. A válsághelyzetbe került várandós anyát/szülőt a közreműködő szervezetek elsősorban abban segítik, hogy gyermeke nevelését vállalni tudja, a lehetséges támogatásokról tájékoztatják, illetve erre irányuló igény esetén megszervezik családok átmeneti otthonában történő elhelyezését. Amennyiben a válsághelyzetben lévő várandós anya/szülő gyermekének nyílt örökbe fogadása mellett dönt, a közhasznú szervezet előkészíti a várandós anya/szülő(k) és az örökbe fogadni szándékozók kapcsolatfelvételét.

3.2. Országos szint – országos örökbefogadást elősegítő szerv – titkos és nyílt örökbefogadás elősegítése

Ha a megyei (fővárosi) nyilvántartásban nincs a gyermek számára megfelelő örökbe fogadni szándékozó, a következő szinten kezdődik a munka: az EMMI Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztálya által vezetett országos nyilvántartásba felvett más megyei jelentkezők közül kell a gyermek számára örökbe fogadó szülőt keresni. Az országos nyilvántartásba azok az örökbe fogadni szándékozók kérik a felvételüket, akik meg tudják és meg akarják oldani, hogy lakóhelyüktől távolabbi megyéből fogadjanak örökbe gyermeket. Jelenleg Magyarországon az alkalmassági határozattal rendelkező mintegy 1500-1600 örökbe fogadni szándékozó közül kb. 1000 járult hozzá adatainak az országos nyilvántartásba vételéhez.

3.3. Nemzetközi szint – nemzetközi örökbefogadási ügyben eljáró központi hatóság – csak nevelésbe vett gyermekeket érint

Amennyiben az országos nyilvántartáson keresztül sem vezet a gyermek örökbefogadása eredményre, ennek hivatalos megállapítása után történhet az EMMI Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályán működő Központi Hatóság nyilvántartásából a gyermek számára külföldi örökbefogadók kiválasztása. Külföldre akkor adható örökbe egy gyermek, ha gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedik, és örökbe fogadhatóvá nyilvánították vagy nevelésbe vették, és az örökbefogadása érdekében tett intézkedések nem vezettek eredményre.

Az Egységes Örökbefogadási Nyilvántartás e három szint együttműködését jelenti.

Melyek a nyilvántartásba adatot szolgáltatató és a nyilvántartáshoz hozzáférő szervezetek?

- Területi gyermekvédelmi szakszolgálat
- Országos örökbefogadást elősegítő szerv
- Központi hatóság
- Örökbefogadást elősegítő közhasznú szervezetek
- Örökbefogadás utánkövetését végző közhasznú szervezetek.

Az örökbefogadási eljárásban közreműködő szervek közötti adatszolgáltatás biztosítása és az

örökbefogadási ügyek minél rövidebb határidőn belüli elintézése céljából működik az egységes örökbefogadási nyilvántartás, melyet a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter vezet. [Gyvt. 141/E. § (1) bek.]

A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal látja el az egységes örökbefogadási nyilvántartással kapcsolatos adatfeldolgozási feladatokat, üzemelteti az egységes örökbefogadási nyilvántartás informatikai rendszerét, gondoskodik az adatbiztonsági követelmények teljesítéséről, és biztosítja az adatok hozzáférhetőségét az arra jogosultak számára. [Ar. 11/A. § (1) bek.]

Az egységes örökbefogadási nyilvántartással kapcsolatos nyilvántartási eseményeket az informatikai rendszer folyamatosan, visszakereshető módon naplózza.

Mi a közhasznú szervezet szerepe az ÖFR-ben?

Az örökbefogadást elősegítő közhasznú szervezet hozzáfér:

- az egységes örökbefogadási nyilvántartásba általa szolgáltatott adatokhoz;
- az egységes örökbefogadási nyilvántartásnak azon örökbe fogadható gyermekre vonatkozó adataihoz, akinek az örökbefogadását elősegíti (a gyermek adatait a szakszolgálat rögzíti);
- az egységes örökbefogadási nyilvántartásnak azon örökbe fogadni szándékozó személyre vonatkozó adataihoz, akivel a nyílt örökbefogadás elősegítésére megállapodást kötött (az örökbe fogadni szándékozó adatait a szakszolgálat rögzíti).

Az örökbefogadás utánkövetését végző közhasznú szervezet az örökbefogadás utánkövetése érdekében kezelheti az örökbe fogadó szülő személyazonosító adatait, családi helyzetére, egészségi állapotára, vagyoni helyzetére vonatkozó adatokat, valamint a gyermek örökbe fogadó családjába történő beilleszkedésére, nevelésére és fejlődésére vonatkozó adatokat. [Gyvt. 135/A. § (1a) bek.]

Milyen együttműködéssel valósul meg az örökbefogadás elősegítése?

A területi gyermekvédelmi szakszolgálatok és az országos örökbefogadást elősegítő szerv napi szintű együttműködésével lehet elősegíteni azt, hogy az örökbe fogadható státuszú gyermek számára hazai örökbe fogadó szülőt találjunk.

A gyermekkereskedelem megakadályozása érdekében a gyermek külföldre történő örökbefogadása – a rokonok, illetve a szülő házastársa által történő örökbefogadás kivételével – csak örökbe fogadható nevelésbe vett gyermek esetében engedélyezhető, feltéve, hogy a gyermek örökbefogadására belföldön nem került sor, mivel az örökbefogadása érdekében tett intézkedések nem vezettek eredményre. Az országos nyilvántartás működése teszi lehetővé annak megállapítását – nagyon rövid idő alatt –, hogy Magyarország területén van-e egy adott gyermek számára alkalmas örökbe fogadni szándékozó.

Külföldre általában magasabb életkorú vagy egészségileg problémás gyermekek örökbefogadása történik, illetve nem ritkán hármas, esetenként négyes testvérsorokat is örökbe fogadnak.

Milyen változást hoz az Egységes Örökbefogadási Nyilvántartás?

2014. január 1-jétől fokozatosan bevezetésre került – és 2014. július 1-jétől már teljessé vált – az egységes örökbefogadási nyilvántartás, melytől a következő változásokat várjuk:

- az örökbefogadás szintjei közötti együttműködés gyorsabbá válik, mert jelenleg írásban, postai úton történik az együttműködés, tekintettel arra, hogy szenzitív adatokat kezelnek, egymással nem összekapcsolt informatikai rendszerekben; míg az új nyilvántartási rendszer egységes lesz, eltérő hozzáférési lehetőségekkel, amely révén többet lehet nyerni a gyermek számára, ennivel hamarabb kezdődhet az örökbe fogadni szándékozóval történő barátkozás;
- kevesebb a hibázás lehetősége, mert az adatokat csak egyszer kell felvinni, a keletkezésük helyén;
- csökkennek az adminisztratív terhek, több idő marad az érdemi munkára az örökbefogadás elősegítését végző szervek együttműködésével.

Összefoglalva

Az örökbefogadás területén **2011 januárjától** több fontos jogszabályi változás történt, részben az **eljárások egyszerűsítése**, az **adminisztratív terhek csökkentése** érdekében, részben érdemi változások a **gyermeki és az ügyféli jogok biz-**

tosítása céljából. Az örökbe fogadó családnak szóló célzott támogatásként jelent meg az **örökbefogadói gyes**, melynek bevezetése elősegíti, hogy az örökbefogadó szülő – a gyermek családba történő beilleszkedésének megkönnyítése céljából – az örökbefogadást követően, legfeljebb fél évig otthon maradjon. Ez az intézkedés támogatja a 3 és 10 év közötti kisgyermekek hazai örökbefogadását. **2013. január 1-jétől az örökbe fogadott gyermek vagy már felnőtt személy származása megismeréséhez való jogának szabályozása** területén az ügyfelek jogai nagymértékben bővültek. Az örökbefogadott részéről ez azt jelenti, hogy minden esetben tájékoztatást kaphat arról, hogy örökbe fogadták-e, él-e vérszerinti szülője, vannak-e testvérei. A vérszerinti szülő hozzájárulása esetén tájékoztatást kaphat annak adatairól, a testvér hozzájárulása esetén az övéiről úgyszintén. A testvér adatairól tájékoztatás független a vér szerinti szülőről való tájékoztatástól, vagyis annak hozzájárulása nem szükséges (kivéve, ha a kiskorú testvérnek ő a törvényes képviselője). Az örökbe fogadott gyermek tájékoztatást kaphat a vér szerinti szülőnek az örökbefogadott egészsége szempontjából jelentős egészségügyi adatairól akkor is, ha a szülő ahhoz nem járult hozzá, vagy nem él, a tájékoztatás „anonim” módon történik.

A változások sorában jelentősek az új Polgári Törvénykönyv és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításával bevezetett újítások. Ezeknél meghatározó szempont volt, hogy Magyarország 2010. november 29-én aláírta az Európa Tanács 202. számú, a gyermekek örökbefogadásáról szóló, Strasbourgban 2008. november 27-én kelt, felülvizsgált Egyezményét. Az Európai Örökbefogadási Egyezménynek való megfelelést szolgálja többek között az örökbefogadás alsó korhatárának (25 év), a nyílt örökbefogadáshoz tett szülői hozzájáruló nyilatkozat visszavonhatóságának és az örökbefogadás utánkövetésének a bevezetése.

A változások, újítások legfontosabb célja, hogy ha a gyermek nem nevelkedhet a saját családjában, mielőbb a számára megfelelő örökbe fogadó családba kerüljön, biztonságos, ellenőrzött, de „ügyfélbarát-gyermekbarát” intézkedésekkel. Az örökbefogadás így fontos része és eszköze a gyermekvédelemnek, a gyámhatóságok tevékenységének.